

Sedem napovedi analitika Financ

Karel Lipnik, Finance, 30.11.2017

Pred nekaj leti mi je Peter Frankl dejal, da so analitiki dolgočasni del poslovnih dogodkov. Seveda sem mu vrnil, zakaj me potem postavlja v vlogo moderatorja okroglih miz. Peter je takoj izstrelil, da zato, ker sem nor za analitika. Izjavo imam seveda za kompliment. Tole je tako sedem napovedi norega analitika, ki so plod obdobja sodelovanja s Financami in osebnih pripetljajev v tem času. To je za nekaj časa zadnji tekst za Finance.

Slovenija je v zadnjih letih prebredla hudo finančno in gospodarsko krizo, ki je močno spremenila tako navade prebivalcev, poslovne prakse podjetij kot tudi javno infrastrukturo. Pri tem kot javno infrastrukturo mislim vse, kar se financira z javnim denarjem, od javne uprave, zakonodaje do cest in železnic. Prihaja tudi do sprememb pri generaciji podjetnikov iz obdobja osamosvojitve Slovenije. Vse to bo vplivalo tudi na moje in vaše življenje in delo.

1. Evolucija korporativnega upravljanja podjetnikov

Veliko podjetnikov, ki so svojo poslovno pot kot obrtniki začeli kmalu po osamosvojitvi, je do zdaj razvilo kar zgledna podjetja. Gospodarska in finančna kriza jih je v prejšnjih letih prisilila, da so več pozornosti posvetili tudi finančni stabilnosti poslovanja. Zdaj so ta podjetja pred naslednjo fazo razvoja, ko se bodo ustanovitelji umikali iz aktivnega upravljanja in se bodisi prelevili v lastnike bodisi celo popolnoma umaknili. S tem pa se bo vzpostavila bolj jasna razmejitev med upravljalško in lastniško funkcijo v podjetju. Na to morajo biti pozorne predvsem banke, saj se že pojavljajo – in se bodo še bolj – zahteve po širšem naboru virov financiranja.

2. Pojav tajkunov generacije Yes

Žal za državna podjetja ne morem trditi, da se korporativno upravljanje izboljšuje, prav nasprotno. Z izjemo bank, ki so pod kontrolo **ECB**, se je korporativno upravljanje v večini državnih in paradržavnih podjetij v zadnjem obdobju močno poslabšalo in dvomim, da je doseženo dno. Politično kadrovanje se bo še okrepilo. Do glavnih sprememb bo ne glede na izid volitev prihodnje leto prišlo po volitvah, ki bodo sledile. Pojavil se bo podoben proces kot ob prvi Janševi vladi, ko so se levi direktorji na hitro poskušali preleviti v tajkune. Razlika bo sicer ta, da bodo namesto old boysov v glavni vlogi yesovci. Pri tem pa glavni vir financiranja ne bodo domače banke, ampak skladi zasebnega kapitala. Ni izključeno, da se bo po tej poti v Slovenijo vračal opran denar, ki izvira iz davčnih utaj ali pa iz »provizij« za zasluge.

3. Regulatorni kaos bo ogrozil razvoj Slovenije

Peter Frankl je pred dnevi napisal kolumno o težavah s pogodbenimi razmerji med **espeji in njihovimi naročniki zaradi nejasne delovne zakonodaje**. V Sloveniji in povsod v razvitem svetu velja prosta izbira pogodbenega razmerja, če je seveda v skladu z veljavnimi predpisi. No, v Sloveniji je vse več razlik med svobodo sklepanja poslovnih razmerij in muhavostjo državnih regulatorjev. Inšpektor lahko tako na primer povsem običajno pogodbeno razmerje, ki je bilo leta popolnoma normalno, opredeli kot delovno razmerje in naročniku nabije davke. Da bi bila mera polna, imam sam povsem nasprotno izkušnjo od primera iz Petrove kolumne. Kot solastniku podjetja mi namreč **ZZZS** okoli tri leta ni dovolil, da se zaposlim v podjetju, ki ga vodim. In to ne kot redno zaposleni in ne kot direktor. Tudi ko so s spremembo zakonodaje izrecno dodali izjemo, ki poslovnim osebam dovoljuje zaposlitev v lastnih podjetjih, tega **ZZZS** še vedno ni dovolil. Dobil in izgubil sem celo spor na sodišču. Zadeva je šla tako daleč, da so pogodbeno razmerje, ki je bilo nekaj let povsem normalno dovoljeno, nenadoma razglasili za nično, čeprav je bilo skladno z veljavnimi predpisi in se je tudi izvajalo. Težava se je zelo hitro (in formalnopravno korektno) razpletla šele, ko so se ustrašili, da se bo zadeva znašla v javnosti. Hočem opozoriti le, da je delovnopravna zakonodaja tako zapletena, da je nihče več ne razume. Po mojem mnenju je glavni razlog v tem, da regulator ni sposoben nadzorovati in odpravljati zlorab, zato v zakonodajo vpleta določila, s katerimi prikriva lastno nesposobnost. Posledično postaja zakonodajni okvir vse bolj nejasen in neuporaben. To se dogaja tudi na drugih področjih in postopno se bo to opazilo tudi v gospodarski aktivnosti, kjer bo Slovenija capljala za povprečjem EU. Država pravni kaos že zdaj rešuje s posebnimi zakoni, kot je denimo primer **Magne**. Najbolj bo to oviralo delo obrtnikov, v manj kot desetih letih pa lahko pričakujemo tudi odhode večjih podjetij iz Slovenije. Zaostrila se bodo tudi nasprotja med zasebnimi in državnimi podjetji.

4. »Gotof je«, nadaljevanje

Do izboljšanja pravnega okvirja ne bo prišlo po razumni poti, ampak bo izsiljeno. Državni aparat bo v to prisiljen bodisi zaradi vse večjega števila škandalov znotraj javnega sektorja bodisi zaradi pritiska interesnih skupin. V najslabšem primeru pa lahko nedelovanje sistema pripelje do protestov v slogu mariborskih izpred nekaj let. Spomnimo, da so se Mariborčani razburili zaradi postavljanja radarjev. Ti naj bi umirili promet v drugem največjem slovenskem mestu, a so jih prebivalci razumeli predvsem kot novo obliko nadzora in omejevanja. Do podobnih odzivov lahko v prihodnjih letih pride tudi zaradi

denimo inšpekcijskih nadzorov. Eden od takih primerov se je zgodil pred dnevi, ko je dolenski podjetnik protestno podrl rastlinjake zaradi prepogostih inšpekcijskih nadzorov. Takšna dejanja posameznikov se bodo v prihodnjih letih razširila v množične proteste, ki bodo prinesli jasnejši regulatorni okvir.

5. Vzpon in zaton korupcije

Večina prebivalcev tega še ni opazila, toda Slovenija se je razdelila na dva razreda. Javni uslužbenci imajo po mojem mnenju več pravic kot preostali državljani. Opozarjam, da opisujem povsem osebni primer. Pred leti sem sprožil spor z uslužbenko finančne uprave. Spor se seveda zame ni končal uspešno. Po sporu sem vložil še izredno pravno sredstvo, ki je vključevalo sum pristranskega odločanja sodišča. Ključen je odziv organov pregona. Obtožbo državnega uradnika bi morali državni organi obravnavati nadvse resno, ne glede na način dane prijave. V praksi pa se dogaja prav nasprotno. V mojem primeru tako organi pregona niti niso poskušali navezati stika z mano (denimo zaslišanje ali poziv na predložitev dokumentacije). So pa o tem obvestili obtoženo osebo (javno funkcionarko) in ta je vložila tožbo zoper mene. Tokrat pa so organi pregona naredili obsežen pogovor s prijaviteljem in zbrali več kot sto strani dokumentacije, čeprav naj bi bil sporen le en nekoliko daljši stavek. Najbolj sporno je pričanje tožeče stranke, ki je dejala, da se je za tožbo odločila zato, ker sem – pozor – novinar in bi se moral bolj zavedati, kaj lahko napišem in česa ne. In, drugič, zanjo je bilo moteče to, da so pravno sredstvo obravnavali tožilci, med katerimi ima veliko prijateljev. Za mojo napoved je odločilen ta, zadnji stavek, ki jasno nakazuje na vse bolj razširjene nedovoljene prijateljske povezave znotraj nadzornih ustanov javnega sektorja in javnega sektorja nasploh. Ob slabem delovanju protikorupcijske komisije in seveda vse bolj nejasnem pravnem okvirju se bo v prihodnjih letih izrazito povečala korupcija. Še posebej v obdobju močnejše gospodarske aktivnosti bodo posamezniki do svojih morda tudi povsem zakonitih pravic poskušali priti z nedovoljenimi prijemi.

6. Zlom državnega aparata

V času vlade **Mira Cerarja** so najopaznejše težave v zdravstvu. Toda ob tem pozabljamo, da je v enakem ali pa še bolj nezavidljivem položaju tudi sodstvo. Že v prejšnji točki omenjen postopek traja zdaj že več let, čeprav vsebinsko ne bi smel preseči časa ene obravnave. A vse več organizacijskih težav je tudi drugje. Navajam še en osebni primer: aprila je finančna uprava mojemu podjetju posredovala obvestilo o pobotu, v katerem so bili navedeni pravočasno poravnani računi, nekaj dni zatem pa je tudi opravila pobot v povsem drugem znesku. Od ustanove, ki zahteva vestno vodenje poslovnih evidenc in ji je celo treba sporočati vse račune za gotovinske transakcije, bi pričakoval, da bo nemudoma popravila napako in posredovala popravljeno obvestilo o pobotu s pravilno navedenim zneskom in izvršilnimi naslovi. Pa se to ni zgodilo in niti več pozivov ni pomagalo. Finančna uprava je sicer posredovala pojasnilo, ne pa pravilno sestavljenega dokumenta, ki bi moji družbi omogočal, da preveri podatke. In opozarjam, ne trdim, da je bil pobot neupravičen, težava je v tem, da finančna uprava ni posredovala podatkov, na podlagi katerih bi bilo sploh mogoče ugotoviti razlog pobota. Podobnih primerov, ne mojih, je žal po mojih podatkih vse več.

Po moji oceni takšno ravnanje finančne uprave nakazuje na slabe evidence. V primeru popravljene obvestila bi finančna uprava priznala napako, pa čeprav povsem administrativno – in temu se hoče po vsej sili izogniti. A slabe evidence in slabo delo tega organa se vse bolj opazijo tudi v neuspešnih postopkih proti nekaterim velikim domnevnim davčnim utajevalcem, o katerih se v zadnjem obdobju kar nekaj piše.

Glavni razlog težav v zdravstvu, sodstvu in drugih državnih ustanovah ni pomanjkanje finančnih sredstev, kot se poskuša predstaviti v primeru zdravstva, ampak predvsem izredno slaba in čedalje slabša organizacija v povezavi z vse bolj togo notranjo administracijo in zlorabami sistema notranjih kontrol. V prihodnjih letih se bodo te težave stopnjevale v vseh segmentih delovanja državne uprave. Vse več bo napak in vse bolj se bodo poskušale prikriti. To se bo stopnjevalo, vse dokler se ena od glavnih funkcij države ne bo dokončno zlomila in jo bo treba postaviti povsem na novo. Po zgledu te sanacije se bodo nato popravljali tudi drugi deli javnega aparata.

Obstaja sicer možnost, da bodo v javni upravi še pravočasno opazili kopičenje težav, a osebno o tem dvomim, ker se razmere še vedno poslabšujejo. Upanje je sicer menjava vlade, ki ne glede na to, ali bo leva ali desna, prevetri vodstvene položaje. A to upanje je majhno in bojim se, da se bo funkcionalnost javnega aparata še zmanjševala. Hkrati pa pričakujem, da se bo zaradi prve napovedi povečal pritisk na državne organe, kar bi tudi lahko prineslo izboljšanje vsaj na nekaterih področjih.

7. Ljudje bomo izboljšali državo

A da ne končam pesimistično. Prepričan sem, da bo pritisk interesnih skupin zasebnega dela gospodarstva in prebivalcev na koncu prinesel bolj funkcionalno državo. Zasebno gospodarstvo bo postalo postopno vse močnejše in glasnejše. Vzporedno s tem bodo bolj aktivni v zagovarjanju svojih pravic postali tudi državljani. To pa bi prineslo tudi izboljšanje funkcionalnosti najprej v posameznih delih javne infrastrukture, nato pa tudi v celotnem sistemu. A da ne bo pomote. To pomeni, da bomo prebivalci jasneje vedeli, kakšne so naše pravice in možnosti. Verjetno pa bo to pomenilo, da bomo od države dobili manj in bomo več plačali iz lastnega žepa in prihrankov. Če bomo imeli srečo, si bomo plačila iz lastnega žepa lahko vsi tudi privoščili.